

A. Bouts, *Kristus s trňovou korunou*. New York, zbierka M. Friedsam, teraz v Metropolitan Museum, New York.

rozptyľujúcich sa tmavších tónov tam, kde to plasticita tvaru vyžaduje, pričom gestá rúk, najmä pravej, sú mierne odchýlné.

Na všetkých týchto obrazoch sa uplatňuje aj modelácia svetlom, ktoré prichádza z pravej strany postavy a rozkladá sa po tvári a dlani ľavej ruky, pričom dľaň pravej ruky, ľavá strana tváre a ľavé plece sa dostávajú do slabého tieňa. Toto osvetlenie z neviditeľného zdroja pôsobí, že na bratislavskom obraze hlava vrhá tieň na pozadie, čím sa dojem priestorovosti ešte zväčšuje.

Obraz Kristus bolestný zo Slovenskej národnej galérie je, podobne ako Aelbrechtove obrazy s tým istým námetom, maľovaný vo veľmi úzkej farebnej škále, pričom volené tóny vytvárajú pôsobivý harmonický celok. Prevládajúcou farbou je kraplak v rôznych odtieňoch, na plášti sa uplatňuje vo svetlých valéroch zintenzívnených tam, kde to

modelácia vyžaduje. Pozadie tvorí tmavý kraplak, od ktorého sa oddeľuje hlava, pokrytá tmavohnedými vlasmi; medzi týmito teplými tónmi kontrastne pôsobia varianty tlmenej studenej zelenej na trňovej korune, vyvolávajúce zvláštne oživenie koloritu. Tvár je maľovaná v hnedoružových tónoch rôznej intenzity a odtieňov s modrou podmalbou predovšetkým pod očami a na krku, pričom veľmi citlivo sú volené lokálne farby, dokresľujúce jednak plasticitú modeláciu a jednak náladu, námetom vyvolanú. Sú to predovšetkým odtiene jasnej červene, znázorňujúce kvapky a potôčky krvi, ružová, vystihujúca krvou podliate belmo očí, záblesky bielej v očiach a na slzách a pastelové odtiene modrej, znázorňujúce podkožné žilky i partie pod víčkami.

Veľmi starostlivo volená škála farieb výstižne tlmočí zamýšľanú náladu obrazu, čo je jedna významná stránka flámskeho maliarstva 15. storočia. Druhou je dokonalé odpozorovanie každého detailu zo skutočnosti, presné prenesenie do obrazu. Na základe doterajšieho skúmania možno preto predpokladať, že náš obraz Kristus bolestný vznikol v dielni Aelbrechta Bouts ako jeden z variantov tohto námetu, ktorý Aelbrecht sám i jeho dielňa často opakovali. Vzhľadom na celý rad spoločných znakov s dielom tohto maliara nie je vylúčené, že aj autorom bratislavského obrazu Kristus bolestný je Aelbrecht Bouts. Najlepšie diela Aelbrechtove vznikajú v ranom a strednom období maliarovej tvorby, kedy na nich uplatňoval výdobytky diela Dierickovho, postupne jeho obrazy strácajú na kvalite. Vzhľadom na to, že bratislavský obraz je starostlivo maľovaný jemným rukopisom v harmonickej škále teplých tónov s neobyčajne citlivou modeláciou svetlom a farbou, dá sa predpokladať, že náš obraz vznikol v ranom období Aelbrechtovej tvorby, a to v poslednom decéniu 15. alebo najneskoršie v prvých dvoch decéniách 16. storočia.

¹ SNG O 550. Olej, drevo, pôvodné rozmery dosky 32,5 × 24,4 cm. Pri reštaurovaní obrazu prof. K. Veselým v r. 1961–1962 doska bol na okrajoch zväčšená na rozmery 36,6 × 28,7 cm, pričom pridaná plocha ostala biela. Obraz bol prevzatý zo Slovenského národného múzea v Bratislave roku 1952, jeho predchádzajúceho majiteľa sa zatiaľ nepodarilo zistiť.

² Max J. Friedländer, *Die altniederländische Malerei*, Band III, Dierick Bouts und Joos van Gent, Berlin